

ΠΕΡΙΓΡΑΜΜΑ ΜΑΘΗΜΑΤΟΣ

1. ΓΕΝΙΚΑ

ΣΧΟΛΗ	ΚΟΙΝΩΝΙΚΩΝ ΕΠΙΣΤΗΜΩΝ		
ΤΜΗΜΑ	ΨΥΧΟΛΟΓΙΑΣ		
ΕΠΙΠΕΔΟ ΣΠΟΥΔΩΝ	Προπτυχιακό		
ΚΩΔΙΚΟΣ ΜΑΘΗΜΑΤΟΣ	Ψ 3608	ΕΞΑΜΗΝΟ ΣΠΟΥΔΩΝ	6 ^ο
ΤΙΤΛΟΣ ΜΑΘΗΜΑΤΟΣ	Ψυχοσωματικές και σωματόμορφες διαταραχές		
ΑΥΤΟΤΕΛΕΙΣ ΔΙΔΑΚΤΙΚΕΣ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ <i>σε περίπτωση που οι πιστωτικές μονάδες απονέμονται σε διακριτά μέρη του μαθήματος π.χ. Διαλέξεις, Εργαστηριακές Ασκήσεις κ.λπ. Αν οι πιστωτικές μονάδες απονέμονται ενιαία για το σύνολο του μαθήματος αναγράψτε τις εβδομαδιαίες ώρες διδασκαλίας και το σύνολο των πιστωτικών μονάδων</i>	ΕΒΔΟΜΑΔΙΑΙΕΣ ΩΡΕΣ ΔΙΔΑΣΚΑΛΙΑΣ	ΠΙΣΤΩΤΙΚΕΣ ΜΟΝΑΔΕΣ	
Διαλέξεις	3	4	
ΤΥΠΟΣ ΜΑΘΗΜΑΤΟΣ <i>Υποβάθρου, Γενικών Γνώσεων, Επιστημονικής Περιοχής, Ανάπτυξης Δεξιοτήτων</i>	Επιστημονικής Περιοχής (Επιλεγόμενο)		
ΠΡΟΑΠΑΙΤΟΥΜΕΝΑ ΜΑΘΗΜΑΤΑ:	ΟΧΙ		
ΓΛΩΣΣΑ ΔΙΔΑΣΚΑΛΙΑΣ και ΕΞΕΤΑΣΕΩΝ:	Ελληνική		
ΤΟ ΜΑΘΗΜΑ ΠΡΟΣΦΕΡΕΤΑΙ ΣΕ ΦΟΙΤΗΤΕΣ ERASMUS	ΟΧΙ		
ΗΛΕΚΤΡΟΝΙΚΗ ΣΕΛΙΔΑ ΜΑΘΗΜΑΤΟΣ (URL)	TBA		

2. ΜΑΘΗΣΙΑΚΑ ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΑ

Μαθησιακά Αποτελέσματα

Περιγράφονται τα μαθησιακά αποτελέσματα του μαθήματος οι συγκεκριμένες γνώσεις, δεξιότητες και ικανότητες καταλλήλου επιπέδου που θα αποκτήσουν οι φοιτητές μετά την επιτυχή ολοκλήρωση του μαθήματος.

Συμβουλευτείτε το Παράρτημα Α

- Περιγραφή του Επιπέδου των Μαθησιακών Αποτελεσμάτων για κάθε ένα κύκλο σπουδών σύμφωνα με Πλαίσιο Προσόντων του Ευρωπαϊκού Χώρου Ανώτατης Εκπαίδευσης
- Περιγραφικοί Δείκτες Επιπέδων 6, 7 & 8 του Ευρωπαϊκού Πλαισίου Προσόντων Διά Βίου Μάθησης

και Παράρτημα Β

- Περιληπτικός Οδηγός συγγραφής Μαθησιακών Αποτελεσμάτων

Στόχος του μαθήματος αυτού είναι η ευαισθητοποίηση των φοιτητριών/τών απέναντι στο ψυχοσωματικό σύμπτωμα και το συμβολισμό του, τις σωματόμορφες διαταραχές και τα φαινόμενα μετατροπής. Επίσης, στόχος είναι και η διάκριση μεταξύ ψυχοσωματικών και σωματόμορφων διαταραχών. Ως βασική θεωρητική προσέγγιση χρησιμοποιείται η ψυχαναλυτική/ ψυχοδυναμική, αλλά παρουσιάζονται και άλλες σχετικές.

Αναλυτικότερα, θα παρουσιαστούν οι αρχικές παρατηρήσεις του Freud σε σχέση με τα φαινόμενα σωματομετατροπής και οι διατυπώσεις του για τη διαπλοκή ψυχικού και σωματικού. Στη συνέχεια θα γίνει κριτική παρουσίαση των πρώτων θεωριών της ψυχοσωματικής και η αντιπαράθεσή τους με τη σύγχρονη προσέγγιση του βιοψυχοκοινωνικού μοντέλου υγείας και ασθένειας και των θέσεων της ψυχολογίας της

υγείας. Στο επόμενο μέρος των διαλέξεων θα παρουσιαστούν τα διαγνωστικά κριτήρια, η αιτιολογία και η διαφοροδιάγνωση των σωματόμορφων διαταραχών καθώς και οι βασικές σύγχρονες προσεγγίσεις της ψυχαναλυτικής ψυχοσωματικής. Θα ακολουθήσουν διαλέξεις που θα εστιάσουν σε συγκεκριμένα κλινικά θέματα όπως η ψυχοσωματική του παιδιού, το τραύμα, το στρες και το πένθος καθώς και πεδία που αφορούν την βιοψυχοκοινωνική προσέγγιση προβλημάτων που αφορούν στη σωματική υγεία και είναι σε στενή σύνδεση με το κοινωνικό, όπως ο HIV και οι εξαρτήσεις. Οι διαλέξεις θα κλείσουν με παρουσίαση παραδειγμάτων εμπειρικής έρευνας βασισμένης στην ψυχοσωματική και τη θεραπευτική αντιμετώπιση σωματόμορφων και ψυχοσωματικών διαταραχών.

Το μάθημα θα διεξάγεται με προφορικές διαλέξεις στα πλαίσια των οποίων θα ενθαρρύνεται ο διάλογος εντός της ομάδας των φοιτητριών/των, η κριτική σκέψη και ο αναστοχασμός. Το θεωρητικό μέρος θα πλαισιώνεται συστηματικά από παρουσίαση ερευνών και κλινικών παραδειγμάτων που θα χρησιμοποιηθούν και ως άσκηση διαφοροδιάγνωσης και κλινικής διατύπωσης (case formulation).

Οι φοιτήτριες/τές του μαθήματος, μετά το πέρας των διαλέξεων, θα πρέπει να είναι σε θέση:

- Να έχουν μια εστιασμένη γνώση σχετικά με τα ψυχοσωματικά συμπτώματα ως προς βασικές τις θεωρητικές προσεγγίσεις, εστιάζοντας και εμβαθύνοντας στην ψυχαναλυτική/ ψυχοδυναμική προσέγγιση.
- Να δύνανται να διακρίνουν το ψυχοσωματικό σύμπτωμα από το σύμπτωμα μετατροπής.
- Να έχουν εξοικειωθεί με τους τύπους ταξινόμησης των σωματόμορφων διαταραχών (σύμφωνα με το DSM), τα ιδιαίτερα τους χαρακτηριστικά και βασικά στοιχεία διαφοροδιάγνωσης από άλλες διαταραχές (όπως διαταραχές προσωπικότητας).
- Να έχουν εξοικειωθεί με την πολυπαραγοντικότητα των σωματικών και ψυχοσωματικών παθήσεων και με τις θεραπευτικές παρεμβάσεις που χρησιμοποιούνται στην αντιμετώπισή τους.

Επιπροσθέτως, ως προς την προαγωγή γενικότερων προσδοκώμενων αποτελεσμάτων του μαθήματος, οι φοιτήτριες/τές αποσκοπείται να είναι σε θέση:

- Να κατανοήσουν τη σημασία της διαθεματικής και βιοψυχοκοινωνικής προσέγγισης της υγείας, της ασθένειας και εν γένει των ψυχολογικών

φαινομένων.

- Να μπορούν να σκεφτούν κριτικά και δημιουργικά σε σχέση με θεωρίες.
- Να μπορούν να συνδέσουν τις θεωρητικές γνώσεις με το σχεδιασμό έρευνας, θεραπευτικών παρεμβάσεων και κλινικών εφαρμογών.

Γενικές Ικανότητες

Λαμβάνοντας υπόψη τις γενικές ικανότητες που πρέπει να έχει αποκτήσει ο πτυχιούχος (όπως αυτές αναγράφονται στο Παράρτημα Διπλώματος και παρατίθενται ακολούθως) σε ποια / ποιες από αυτές αποσκοπεί το μάθημα:

Αναζήτηση, ανάλυση και σύνθεση δεδομένων και πληροφοριών, με τη χρήση και των απαραίτητων τεχνολογιών

Προσαρμογή σε νέες καταστάσεις

Λήψη αποφάσεων

Αυτόνομη εργασία

Ομαδική εργασία

Εργασία σε διεθνές περιβάλλον

Εργασία σε διεπιστημονικό περιβάλλον

Παράγωγή νέων ερευνητικών ιδεών

Σχεδιασμός και διαχείριση έργων

Σεβασμός στη διαφορετικότητα και στην πολυπολιτισμικότητα

Σεβασμός στο φυσικό περιβάλλον

Επίδειξη κοινωνικής, επαγγελματικής και ηθικής υπευθυνότητας

και ευαισθησίας σε θέματα φύλου

Άσκηση κριτικής και αυτοκριτικής

Προαγωγή της ελεύθερης, δημιουργικής και επαγωγικής σκέψης

- Αναζήτηση, ανάλυση και σύνθεση δεδομένων και πληροφοριών, με τη χρήση και των απαραίτητων τεχνολογιών
- Προσαρμογή σε νέες καταστάσεις
- Λήψη αποφάσεων
- Αυτόνομη εργασία
- Εργασία σε διεπιστημονικό περιβάλλον
- Σεβασμός στη διαφορετικότητα και στην πολυπολιτισμικότητα
- Επίδειξη κοινωνικής, επαγγελματικής και ηθικής υπευθυνότητας και ευαισθησίας σε θέματα φύλου
- Άσκηση κριτικής και αυτοκριτικής
- Προαγωγή της ελεύθερης, δημιουργικής και επαγωγικής σκέψης

3. ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΟ ΜΑΘΗΜΑΤΟΣ

Το περιεχόμενο του μαθήματος συνδέεται με τους 5 βασικούς άξονες του προγράμματος σπουδών: Επιστημονικές βάσεις [1], Επιστημονική Έρευνα και Κριτική Σκέψη [2], Ηθική και Κοινωνική Ευθύνη [3], Ικανότητα Επικοινωνίας [4], Βασική προετοιμασία για αποφάσεις καριέρας και επαγγελματικής αποκατάστασης [5]. Δίπλα σε κάθε εβδομάδα αναφέρεται το νούμερο του άξονα με τον οποίο συνδέεται.

1. Ψυχοσωματική: Ορισμοί, σύνδεση «ψυχής» -σώματος [1,2,3,4]
2. Η γέννηση της σύγχρονης μελέτης διαπλοκής ψυχικού – σωματικού: *Μελέτες για την υστερία*. - Σύνοψη ψυχαναλυτικών μεταψυχολογικών μοντέλων. [1,2,3]
3. Ψυχοσωματική ιατρική, Ψυχολογία της Υγείας, Το βιοψυχοκοινωνικό μοντέλο υγείας και ασθένειας. [1,2,3]
4. Στρες και τραύμα. [1,2,3]
5. Σωματόμορφες διαταραχές: διαγνωστικά κριτήρια, αιτιολογία, προσεγγίσεις θεραπείας. [1,2,3,5]
6. Σύγχρονη ψυχαναλυτική προσέγγιση της σύνδεσης ψυχισμού-σώματος: συμβολική λειτουργία και ρύθμιση του συναισθήματος. [1,2,3]
7. Προσεγγίσεις ελλείμματος: Ψυχοσωματική Σχολή των Παρισίων. [1,2,3]

8. Προσεγγίσεις σύγκρουσης και φαντασίωσης: McDougall, Krystal, Βρετανική σχολή, Λακανικός προσανατολισμός [1,2,3]
9. Ψυχοσωματική συγκρότηση του βρέφους και του παιδιού. [1,2,3]
10. Σώμα, φύλο, διακρίσεις και κοινωνία: το παράδειγμα του HIV. [1,2,3,4]
11. Εξαρτήσεις και χρήση ουσιών ως ψυχοσωματικές καταστάσεις. [1,2,3,4]
12. Έρευνα στην ψυχοσωματική. [1,2,3,4,5]
13. Θεραπευτικές προσεγγίσεις του σώματος: συμπεριφοριστική ιατρική, ψυχανάλυση και ψυχαναλυτικές θεραπείες. [1,2,3,4,5]

4. ΔΙΔΑΚΤΙΚΕΣ και ΜΑΘΗΣΙΑΚΕΣ ΜΕΘΟΔΟΙ - ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗ

<p>ΤΡΟΠΟΣ ΠΑΡΑΔΟΣΗΣ Πρόσωπο με πρόσωπο, Εξ αποστάσεως εκπαίδευση κ.λπ.</p>	<p>Στην τάξη (Πρόσωπο με πρόσωπο).</p>																	
<p>ΧΡΗΣΗ ΤΕΧΝΟΛΟΓΙΩΝ ΠΛΗΡΟΦΟΡΙΑΣ ΚΑΙ ΕΠΙΚΟΙΝΩΝΙΩΝ Χρήση Τ.Π.Ε. στη Διδασκαλία, στην Εργαστηριακή Εκπαίδευση, στην Επικοινωνία με τους φοιτητές</p>	<p>Χρήση Τ.Π.Ε. στη διδασκαλία Υποστήριξη της μαθησιακής διαδικασίας μέσω της ηλεκτρονικής πλατφόρμας UoC e-learn.</p>																	
<p>ΟΡΓΑΝΩΣΗ ΔΙΔΑΣΚΑΛΙΑΣ Περιγράφονται αναλυτικά ο τρόπος και μέθοδοι διδασκαλίας. Διαλέξεις, Σεμινάρια, Εργαστηριακή Άσκηση, Άσκηση Πεδίου, Μελέτη & ανάλυση βιβλιογραφίας, Φροντιστήριο, Πρακτική (Τοποθέτηση), Κλινική Άσκηση, Καλλιτεχνικό Εργαστήριο, Διαδραστική διδασκαλία, Εκπαιδευτικές επισκέψεις, Εκπόνηση μελέτης (project), Συγγραφή εργασίας / εργασιών, Καλλιτεχνική δημιουργία, κ.λπ. Αναγράφονται οι ώρες μελέτης του φοιτητή για κάθε μαθησιακή δραστηριότητα καθώς και οι ώρες μη καθοδηγούμενης μελέτης ώστε ο συνολικός φόρτος εργασίας σε επίπεδο εξαμήνου να αντιστοιχεί στα standards του ECTS</p>	<table border="1"> <thead> <tr> <th>Δραστηριότητα</th> <th>Φόρτος Εργασίας Εξαμήνου (ώρες)</th> <th>ECTS</th> </tr> </thead> <tbody> <tr> <td>Διαλέξεις</td> <td>39</td> <td>1,56</td> </tr> <tr> <td>Αυτοτελής μελέτη για τελική εξέταση</td> <td>60</td> <td>2,4</td> </tr> <tr> <td>Συμμετοχή στην τελική γραπτή εξέταση</td> <td>2</td> <td>0,08</td> </tr> <tr> <td>Σύνολο Μαθήματος (25 ώρες φόρτου εργασίας ανά πιστωτική μονάδα)</td> <td>101</td> <td>4,04</td> </tr> </tbody> </table>	Δραστηριότητα	Φόρτος Εργασίας Εξαμήνου (ώρες)	ECTS	Διαλέξεις	39	1,56	Αυτοτελής μελέτη για τελική εξέταση	60	2,4	Συμμετοχή στην τελική γραπτή εξέταση	2	0,08	Σύνολο Μαθήματος (25 ώρες φόρτου εργασίας ανά πιστωτική μονάδα)	101	4,04		
Δραστηριότητα	Φόρτος Εργασίας Εξαμήνου (ώρες)	ECTS																
Διαλέξεις	39	1,56																
Αυτοτελής μελέτη για τελική εξέταση	60	2,4																
Συμμετοχή στην τελική γραπτή εξέταση	2	0,08																
Σύνολο Μαθήματος (25 ώρες φόρτου εργασίας ανά πιστωτική μονάδα)	101	4,04																
<p>ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗ ΦΟΙΤΗΤΩΝ Περιγραφή της διαδικασίας αξιολόγησης Γλώσσα Αξιολόγησης, Μέθοδοι αξιολόγησης, Διαμορφωτική ή Συμπερασματική, Δοκιμασία Πολλαπλής Επιλογής, Ερωτήσεις Σύντομης Απάντησης, Ερωτήσεις Ανάπτυξης Δοκιμίων, Επίλυση Προβλημάτων, Γραπτή Εργασία, Έκθεση / Αναφορά, Προφορική Εξέταση, Δημόσια Παρουσίαση, Εργαστηριακή Εργασία, Κλινική Εξέταση Ασθενούς, Καλλιτεχνική Ερμηνεία, Άλλη / Άλλες Αναφέρονται ρητά προσδιορισμένα κριτήρια αξιολόγησης και εάν και που είναι προσβάσιμα από τους φοιτητές.</p>	<p>Η αξιολόγηση γίνεται στην Ελληνική. Γραπτή τελική εξέταση που μπορεί να περιλαμβάνει:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Ερωτήσεις ανάπτυξης - Ερωτήσεις πολλαπλής επιλογής ή/και τύπου σωστό-λάθος <p>Τα κριτήρια αξιολόγησης παρουσιάζονται κατά την πρώτη παράδοση που γίνεται στο χώρο του αμφιθεάτρου και είναι αναρτημένα στην ηλεκτρονική σελίδα του μαθήματος.</p>																	

5. ΣΥΝΙΣΤΩΜΕΝΗ-ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

-Προτεινόμενη Βιβλιογραφία :

- Αναγνωστόπουλος, Φ. & Καραδήμας, Ε. (επ. εκδ.) (2008). *Υγεία και ασθένεια: ψυχολογικές διεργασίες*. Αθήνα: Λιβάνης.
- Dumet, N. (2011). *Η κλινική των ψυχοσωματικών διαταραχών. Ψυχαναλυτική προσέγγιση* (Κ. Χατήρα επ.). Αθήνα: Gutenberg.
- Sloate, P. L. (επιμ.) (2024). *Από το σωματικό στο συμβολικό. Ψυχοσωματικές καταστάσεις και ψυχικοί μετασχηματισμοί* (Α. Καλτσούδα επ.). Αθήνα: Πεδίο.

-Συναφή επιστημονικά περιοδικά:

Psychotherapy and psychosomatics

Psychosomatics

Psychosomatic medicine

Journal of Psychosomatic Research

International Journal of Behavioral Medicine

International Journal of Psychoanalysis